

Kdo je, děti, podle vás hrdina? Tak se nás často ptala učitelka, které jsme říkali soudružka, zkráceně "souška". V dětských padesátých letech to byli partyzáni a husité bijící křížáky. Moc jsme drželi palce chlapci ničícímu tank pancéřovou pěstí, nebo dítěti přezdívanému vojáky Práče. Práče odhalilo německé špióny a dostalo vojenský řád. Šel čas a představitelé obou malých hrdinů emigrovali směr Západ.

Nyní se vracíme k hrdinům, či spíše pomníkům násilně strženým a zatajeným našim dětským očím. Jenže nějak zapomínáme, že i pomníky byly kdysi živí lidé, které v zimě mrazilo a v létě se potili. V našich, a nejen v našich, dějinách to není nic nového.

Jeden z největších duchů, které tato země nosila, Karel Havlíček Borovský, je na jedné straně líčen jen jako mučedník, a na druhé straně jako člověk, který si nevážil nuceného pobytu na státní útraty v místech, kde by i tehdy musel hodně zaplatit. Havlíček je především jeden z mála evropských, a nebojím se napsat světových, novinářů v dějinách české žurnalistiky. Bojoval nejen za svobodu slova proti rakouské cenzuře, ale zejména proti malosti a ubohosti "čecháčků", které je i dnes víc než dost. Národ mu stavěl pomník i tím, že z jeho dcery Julie udělal "dceru národa" a když si vzala rakouského důstojníka, kterého milovala, ztratil ji.

A co jsme udělali z Tomáše Garrigua Masaryka? Lidmi, kteří od něj nepřčetli jedinou řádku, je líčen jen jako moudrý "tatíček". Málokdo dnes ocení, že se postavil proti většinovému veřejnému mínění vyrábějícímu falešné důkazy o velikosti národa, nebo proti celonárodnímu jedu antisemitismu. Byl to živý člověk a teprve dnes se otevřeněji hovoří o jeho milostném vztahu k ženě o desítky let mladší, který jej v mých očích velmi zlidšťuje.

Nejen v dějinách se staví pomníky hrdinům. V písniích dostávají lupiči a vrazi andělskou podobu a jsou nezranitelní. Zde ale rád naslouchám například příběhům z Koločavy o statečném zločinci Nikolovi, nebo dojemnému příběhu o lupiči Jessee Jamesovi, byť vím, že tomu tak doopravdy nebylo. Poslouchám krásné melodie, slova plné poezie a vůbec mi nevadí, že i tyto pomníky se potí. Pomníky staví jak krásná poetická iluze, tak i obyčejné lhaní do kapsy. Ty první jsou ze železa a ty druhé pouze z hlíny. Tak zvažte, který z nich bude každý z nás stavět.